

Re Botse dipotso tsa hao

1. Ke mang ya ka etsang kopo bakeng sa dihlapiso?

Basebetsi ba merafong ba hona jwale le ba nako e fetileng ba neng ba etsa mosebetsi o kotsi morafong wa gauta o tshwaneleheng nakong e tshwaneleheng ya 12 Tlhakubele 1965 - 10 Tshitwe 2019, bao ka lebaka la ho etsa mosebetsi oo o kotsi, ba ileng ba tshwaetswa ke TB kapa Silicosis e amanang le mosebetsi.

[Sheba lenane la merafo e tshwaneleheng le dinako mona.](#)

2. Mohla wa la 12 Tlhakubele 1965 o kgethilwe jwang le ka lebaka lefe?

Letsatsi lena le ile la kgethwa hobane le amana le molao o motjha wa taolo o keneng tshebetsong, o kentsweng tlasa Molao wa Merafo le Mesebeti wa 27 wa 1956 ("Nkala and Others v Harmony Gold Mining Company Limited and Others, Paragraph 51").

3. Hobaneng ha la 10 Tshitwe 2019 le kgethilwe jwaloka letsatsi la qalo?

Lena ke letsatsi leo ka lona mohlala wa maemo a qetelo a tlang pele ho tumellano ya tefo a fihletsweng. Tabeng ena dioditara di ne di hloka ho romela tsebiso ya batho ba ikgulang ho tumellano ya tefo.

4. Nka lekola jwang hore ke a tshwaneleha?

O ka lekola dintlha tsa hao ho <https://www.tshiamiso-trust.com/status-check> kapa o letsetse setsi sa rona sa mehala ho **080 1000 420** haeba o le Afrika Borwa kapa o letse **00 27 10500 6186** haeba o le ka ntle ho Afrika Borwa.

5. Na rakonteraka ya sebeditseng morafong wa gauta o tshwaneleheng nakong e tshwanelehileng a ka romela kopo ya tefo (tleleime)?

E, haeba o ile wa tshwaetswa ke TB kapa Silicosis e amanang le mosebetsi ha o ntse o etsa mosebetsi o kotsi, morafong wa gauta o tshwanelehileng.

6. Mosebetsi o kotsi ke o jwang?

Mosebetsi o kotsi ke mosebetsi wa morafong o bakang hore mosebetsi wa mmaene a hahlamelwe ke lerole la silica le ka bakang silicosis le TB. Silica e fumanwa dipokellong tsa gauta mme ho e rafa ho ntsha lerole le nang le silica. Basebetsi ba merafong ba sebetsang merafong ya gauta, ka tlase ho lefatshe kapa dibakeng tse tletseng lerole ke bona ba hahlamelwang haholo ke lerole la silica.

7. Na dihlapiso tsee di sebetsa feela ho basebetsi ba merafong ba neng ba sebetsa ka tlasa lefatshe?

Tjhe, e sebetsa ho basebetsi bohle ba merafong ba ileng ba tshwaetswa ke silicosis kapa TB ya pelo le matshwafo ka lebaka la ho etsa mosebetsi o kotsi ho e meng ya merafo e tshwaneleheng dipakeng tsa la 12 Hlakubele 1965 - 10 Tshitwe 2019 mme ba ena le bokowa dithong tsa phefumoloho bo sa feleng ka lebaka leo. Mosebetsi o kotsi o ka kenyeletsa mefuta e itseng ya mosebetsi wa ka hodimo moo basebetsi ba merafo ba neng ba hahlamelwa ke lerole la silica.

8. Na nka tleleima lebitsong la batswadi ba ka ba hlokahetseng?

E, bajalefa kapa moabi wa mafa wa thepa ya mofu ba ka hlahlela tleleimi. Ho lokelwa ho lemoha, le ha ho le jwalo, hore tleleimi bakeng sa mosebetsi wa morafong ya hlokahetseng pele ho la 10 Tshitwe 2019 e tla tshwaneleha feela haeba sesosa sa sehlooho sa lefu se amahanngwa le silicosis kapa TB, kapa ho ena le setifikeiti se ananetsweng sa ODMWA kapa tse ding tse ka thoko. Ikopanye le setsi sa rona sa mehala ho botsa ka ditokomane tseo o tlang ho di hloka.

9. Na ke lokela ho lefa bakeng sa ho hlahlela tleleimi kapa ho potlakisa tshebetso ya tleleimi ya ka?

Tjhe, tsamaiso ya ditleleime tsa Theraste ha e lefellewe. O se ke wa lefa motho ofe kapa ofe bakeng sa ho hlahlela tleleime kapa motho ya o tshepisang ho potlakisa tleleime ya hao. Ke basebetsi ba Theraste feela ba filweng tumello ke Trust Deed ho thusa ho

Re Botse dipotso tsa hao

sebitsana le ditleleime le ho etsa qeto hore ebe tleleimi e fihlella ditlhoko tsohle bakeng sa ho fumana dihlapiso. Tjeho e le nngwe feela eo batho ba tleleimang BA KA lokelang ke ho e lefa ke ya Tlhahlobo ya Bongaka ya Ditsiane (Benefit Medical Examination - BME), EMPA ha feela mosebetsi wa morafong a bile le dilemo tse ka tlase ho tse 5 tsa ho sebeta Mosebetsi o Kotsi Morafong o Tshwanelehang. Le ha ho le jwalo, tjeho ena e tla kgutliswa haeba mosebetsi wa morafong a fumanwe hore o a tshwaneleha ka lebaka la tsa bongaka. Tsena tsohle di hlalositse ho Trust Deed.

10. Na ho na le ditleleime tseo theraste e kileng ya di lefa?

E, haesale re qala ho lefella ditleleime ho tloha ka Tshitwe 2020. Kgatelopele ya rona e ka shejwa mona: <https://www.tshiamisotrusted.com/information/progress-report/>.

11. Hobaneng ha ditleleimi di nka nako e telele?

Letsete le fumana dikete tsa ditleleime mme tleleime ka nngwe e feta tshebetsong ya mehato e 8 jwalokaha ho hlalositse ho Trust Deed. Mokgwatshebetso ona o hlile o kenelletse e le ka nnete mme o hloka nako e ngata e tswang ho sehlopha se inehetseng se senyane. Ho sheba mehato e 8 tlanya ho lehokela mona: <https://www.tshiamisotrusted.com/information/how-to-claim/>.

12. Ho se tshwanelehe ho bolela eng?

Ho bolela hore tleleimi ya hao ha e a atleha mme ha e phethise dipehelo jwaloka ha di ngotswe ho Trust Deed. Sena ekaba ka mabaka a fapaneng ao o ka a shebang ho lehokela leo o tlang ho le fumana ho SMS.

13. Ho tla jwang hore ke se ke ka tshwaneleha empa MBOD e ntefile bakeng sa TB/Silicosis?

MBOD le Tshiamiso Trust ke mekgatlo e mmedi e ikemetseng, mokgatlo ka mong o na le maano le

dipehelo tsa ona tse lokelang ho kgotsofatswa le ho latelwa ele hore ya tleleimang a tle a tshwanelehe bakeng sa dihlapiso ho o le mong kapa ho yona ka bobedi mekgatlo eo.

14. Ke makgetha afe a latelwang ho fumana hore ke tla fumana bokae?

Dihlapiso di tla itshetleha ho bobedi ba kgolofalo ya bophelo bohle ya ditho tsa phefumoloho e bakilweng ke bokudi ba matshwafo ba mosebetsing bo lefellehang dihlapiso ba mosebetsi wa morafong, esitana le nalane ya hae ya khiri merafong e tshwanelehang le e sa tshwanelehang.

15. Na dihlapiso di tla etswa kgafetsa haeba ho netefaditswe hore ke ile ka tshwaetswa ke TB kapa Silicosis?

Tjhe, ke tefo ya hang feela, le ha ho le jwalo, haeba o ne o fumanwe o sa tshwanelehe ho ya ka tsa bongaka o ka romela tleleime e nngwe haeba o dumela hore kamora moo o ile wa ba le TB e fumanweng ka lebaka la mosebetsi wa merafo kapa kapa Silicosis. Ditjeho tsa tlhahlobo ya bongaka bakeng sa tleleime ya bobedi di tla jarwa ke ya tleleimang. Le ha ho le jwalo, ditjeho tsena di tla kgutliswa haeba mosebetsi wa morafong a fumanwe a tshwaneleha ho ya ka tsa bongaka. Tsena di hlalositse ka hara Trust Deed.

16. Letsete le etsa eng ho batlana le batho ba tshwanelwang ke ho tleleima?

Letsete kgafetsa le ikopanya le Mekgatlo ya Basebetsi ba Merafong, Mmuso, mekgatlo e theilweng Setjhabeng, TEBA le baamehi ba bang ba leng bohlokwa haholo ho thuseng ka mosebetsi wa ho batlana le basebetsi ba merafong. Hape re sebedisa dipolatelyo tse fapaneng tsa media wa phediso.

Re Botse dipotso tsa hao

17. Na Letsete le beetswe moedi ho palo ya ditlhahlelo/ditleleimi tseo le di amohelang le ho di sebetsa?

Ha ho na moedi ho palo ya ditlhahlelo tseo re di amohelang. Motho ofe kapa ofe ya nang le tokelo ya ho tleleima ya nang le tleleime e tshwanelehileng e netefaditsweng le ho ananelwa ke Letsete o tla fumana dihlapiso tse mo tshwanetseng.

18. Haeba ke ne ke tleimme ho Qhubeka Trust, na nka boela ka hlahlela tleleimi ho Tshiamiso Trust?

Tjhe, dihlapiso tse fumanehang ka Tshiamiso Trust ha di sebetse ho ba neng ba le karolo ya ditumellano tsa Qhubeka Trust le Blom, esitana le ba mmalwa ba ileng ba ikgethela ho ikgula tumellanong nakong ya nako ya ho ikgula (opt-out) ho ya mafelong a 2019.

19. Tshiamiso Trust le Medical Bureau for Occupational Diseases ("MBOD") di sebetsa mmoho jwang?

Letsete le sebetsa mmoho le MBOD ele hore le tle le fumane tlhahisoleseding mabapi le batho ba tleleimmeng ba tshwanelehang ba neng ba kile ba hlahlela ditleleimi pejana bakeng sa dihlapiso ho MBOD. Hape re leka ho qoba phetapheto ya diteko mabapi le ba tleleimmeng ba tshwanelwang ke ho fumana dikuno ho tswa ho Letsete le MBOD ka bobedi.